

אגרון למונחים המרכזיים בגיליון זה^a

נירה חטיבה, אוניברסיטת תל אביב

אפליקציה (יישומון, Application)^b

יישום מחשב המיועד לשימוש בטלפונים חכמים, טאבלטים ומכשירים ניידים מסוגים אחרים. יישומים אלו זמינים בדרך כלל דרך פלטפורמות ההפצת יישומים, אשר לרוב מתופעלות על ידי החברות שבבעלותן מערכות הפעלה למכשירים ניידים כדוגמת App Store של חברת אפל, Google Play של גוגל, Windows Phone של מיקרוסופט ו-BlackBerry App World של חברת בלקברי. בדרך כלל מורידים את האפליקציות ישירות למכשירי היעד כדוגמת מכשירי אייפון, בלקברי, אנדרואיד או Windows Phone, אבל לפעמים האפליקציות ניתנות להורדה גם למחשבים אישיים ניידים.

אורנוט (Evernote)^c

אפליקציה המיועדת לטיפול ברשימת הערות ופריטי מידע. האפליקציה מאפשרת לארגן הערות ולשמור אותן בארכיון. "הערה" משמעה טקסט מעוצב, דף באינטרנט, תמונה, מידע קולי או כזו הכתובה בכתב יד עם "דיו". אפשר לצרף להערות קובץ (Attachment), לתייג אותן, לערוך, למספר, לחפש ולייצא כחלק של "ספר הערות" (Notebook). אורנוט מאפשרת לשתף מסמכים בין כמה משתמשים, ואלו יכולים להשתתף יחד בעריכתם. האפליקציה מאפשרת גם אינטקציה עם טוויטר לשם אחסון והעברה של ציורים. המשתמשים יכולים לערוך את הנתונים של אותו קובץ בשימוש במכשירי מדיה שונים ובמגוון של מערכות הפעלה. האתר של אורנוט מאפשר לשמור הקלטות, תמונות ורשימות במקום אחד, ולכן הוא מתאים במיוחד לכינוסים ולהרצאות.

אינסטגרם (Instagram)

אפליקציה לשתוף תמונות וסרטוני וידאו קצרים. כל שיתוף כזה נקרא פרסום (post). האפליקציה מאפשרת למשתמש לצלם תמונות ואף להחיל עליהן מספר פילטרים גרפיים המשדרגים את חזותן ומעניקים להן מראה שונה, ולאחר מכן לשתף אותן ברשתות חברתיות (כמו פייסבוק, טוויטר, פליקר) או בדואר אלקטרוני. אינסטגרם מאפשרת, באמצעות הרשת החברתית שלה, לעקוב אחר משתמשים אחרים, לצפות בפוסטים של אחרים ולהגיב עליהם. אינסטגרם בנויה בסגנון של טוויטר: המשתמש יכול לבחור את האנשים שאחריהם הוא עוקב וכך לראות בדף הבית שלו את התמונות והסרטונים שהם משתפים וגם יכול לשתף תמונות שצילם.

a המונחים עובדו מוויקיפדיה.

b נא ראו בדבר העורכת את השיקולים להעדפת השימוש במילה הלועזית על העברית.

c שמות מסחריים בלועזית כתובים כאן בפונטים עבריים עם שמירת הצליל הלועזי (דבר העורכת).

בלוג (יומן רשת, Blog)²

אתר אינטרנט או דף באתר, שבו הגולש המוגדר כבעל הדף או האתר מעלה תכנים/רשומות (פוסטים) העוסקים בחוויות, בחדשות ובמאמרים. המילה Blog היא צירוף של המילים web-log שמשמען יומן רשת.

אתרים אלו זמינים לעיונם של גולשי אינטרנט אחרים לשם קריאה ובדרך כלל אף לתגובה. תוכני הבלוג יכולים להיות טקסטואליים, סרטוני וידאו (Vlog) וקובצי אודיו (פודקאסט). הדף העיקרי של הבלוג הוא דף הרשומות, אבל הבלוג עשוי לכלול גם דף אודות, דף צור קשר ודפים משניים אחרים, וגם דפי קטגוריות ודפי תגיות המכילים קישורים לרשומות מאותן קטגוריות/תגיות. מיקרובלוג הוא בלוג שבו הגולשים כותבים הערות קצרות בלבד, המוגבלות במספר תווים. בעלי בלוג נקראים בלוגרים וקהילת בלוגרים נקראת בלוגוספירה. ניתן להיות מנויים על בלוגים פופולריים.

גוגל דוקס (Google Docs)

שירות לאחסון קבצים ולסינכרון במחשב אישי ובמכשירים ניידים. מאפשר לשמור, לפתוח ולנהל מסמכים ולעבוד באינטרנט עם תמלילן, עם גיליונות אלקטרוניים ועם מצגות, כל אלו בחבילה אחת המשמשת כתחליף לחבילת תוכנות אופיס של מיקרוסופט. יתרון מרכזי הוא האפשרות לשתף ולערוך מסמך על ידי כמה משתמשים בו-זמנית ומכמה מכשירים ניידים. השירות מאפשר לשתף תוכן עם אחרים, להוסיף תגובות ולערוך קבצים קיימים. כמו כן השירות מנצל את יכולות החיפוש המתקדמות של גוגל לשם איתור מסמכים ומאפשר לחפש על פי מילים הכתובות במסמכים עצמם. שירות גוגל דוקס נמצא בדפדפן גוגל ומקושר לשירותים האחרים של הדפדפן. כך למשל אפשר לפרסם תמונות מגוגל דוקס ישירות אל גוגל פלוס ולצרף מסמכים ישירות ל-Gmail.

גוגל דרווינגס (Google Drawings)

רכיב של גוגל דוקס. מאפשר למשתמשים לשתף פעולה ביצירה ובעריכה של דמויות, צילומים או ציורים. אפשר ליצור באמצעותו סרטונים, תרשימים, עיצובים, תרשימי זרימה ועוד.

גוגל דרייב (כונן גוגל, Google Drive)

שירות לאחסון קבצים ולסינכרון במחשב האישי ובמכשירים ניידים. גוגל דרייב מרחיב את גוגל דוקס ויחדיו הם מרכיבים מערכת משולבת.

גוגל סקולר (Google Scholar)

מנוע חיפוש מקוון המאפשר למשתמשים לחפש ברשת האינטרנט או בספריות עותקים דיגיטליים או פיזיים של מאמרים, דוחות טכניים, דוחות לפני הדפסה, תזות, ספרים ומסמכים אחרים. מנוע החיפוש בוחן את הטקסט המלא של ספרות מחקרית ממגוון רחב של הוצאות ובמקצועות שונים וכולל בעיקר כתבי עת מקוונים שעברו בקרת עמיתים מאירופה וארצות הברית ושייכים להוצאות המבוססות ביותר בתחום.

גוגל פורמס (Google Forms)

רכיב של גוגל דוקס. מאפשר לאסוף מידע מהמשתמשים באמצעות סקר או מבחן אישי. הנתונים הנאספים מקושרים באופן אוטומטי לגיליון אלקטרוני כמו אקסל, ולאחר מכן אפשר לערוך ניתוחים שונים של הנתונים. האתר מאפשר תקשורת כתובה בין המורה

ויקי (Wiki)

שיטה לבנייה של מאגרי מידע ואתרי אינטרנט, שבהם התוכן נכתב ונערך על ידי כלל הגולשים, בשיטה של מיקור המונים. ההנחה העומדת בבסיס יצירת אתרי התוכן בשיטת הוויקי היא שאם מוסרות המגבלות המלאכותיות ונוצרת קבוצה של פרטים שווים וחופשיים לגמרי, החברים בתוכה יפעלו באופן חיובי, והקבוצה תהיה יעילה יותר מכזו שמפוקחת על ידי מספר קטן של "שליטים". שיטת הוויקי משמשת להקמת מיזמים שונים, ובהם אנציקלופדיות (המפורסמת שבהן היא ויקיפדיה) ומיזמים נוספים. אתרי ויקי משמשים לשני צרכים עיקריים: לשיתוף ידע בתוך קהילות או חברות שפועלות באמצעות האינטרנט וליצירת אתרי תוכן גדולים. לשיטת הוויקי יתרון גם באתרי תוכן פומביים באינטרנט המפרסמים ידע בכמויות גדולות שנמצא אצל אנשים רבים (לדוגמה אנציקלופדיה ומילון). היתרון של יצירת תוכן באמצעות ויקי הוא שהתהליך יכול להתבצע במהירות רבה והתוכן עשוי להיות נייטרלי יחסית לאתרים אחרים.

ויקיפייס (WikiSpace)

שירות לאחסון של קובצי ויקי חינוכיים. אתר זה מאחסן בחינם פרויקטים קבוצתיים וכיתתיים ומאפשר למשתתפים רבים לערוך בו-זמנית את אותו מסמך.

טאבלט (מחשב לוח, Tablet)

מחשב נייד בעיצוב משטח אחד. מסך המגע שלו מאפשר לעשות שימוש במחשב בעזרת עט סטיילוס או במגע אצבע, כתחליף לעכבר ומקלדת. טאבלט כולל לעתים גלישה סלולרית ויש כאלה הכוללים אפשרות לביצוע שיחות טלפון (בעיקר טאבלטי 7 אינץ'). רובם כוללים את מערכת ההפעלה אנדרואיד של גוגל, iOS של אפל, או Windows של מיקרוסופט. המשתמש יכול להזין טקסט למחשב בעזרת זיהוי כתב יד או בעזרת מקלדת וירטואלית המוצגת על הצג. בחלק מהטאבלטים אפשר לחבר למחשב מקלדת חיצונית.

טוויטר (Twitter)

רשת חברתית מקוונת, אחת הגדולות בעולם, המאפשרת לשלוח ולקרוא מסרים קצרים של עד 140 תווים, מעין בלוג מקוצר - מיקרובלוג. את ההודעות/מסרים ברשת, המכונים "ציוצים" (tweets), ניתן לקבל דרך אתר הטוויטר, דרך מסרונים לטלפון סלולרי ודרך מגוון רחב של אפליקציות. השירות כולל קבלה ושליחה של עדכונים בצורה שוטפת, חיפוש, הוספה, מחיקה וחסמת חברים, וכל זאת ללא צורך בגלישה לאתר האינטרנט של החברה. טוויטר פועלת בשיטה של מעקב (following) אחר כותב או כותבים. כאשר אחד הכותבים כותב מסר, הוא מופיע אצל העוקבים שלו בדף הבית שלהם. שלא כמו ברשתות חברתיות אחרות כגון פייסבוק או לינקדין, הבחירה אחר מי לעקוב אינה מצריכה את אישורו של הנעקב, אלא אם הגדיר את פרופיל/חשבון המשתמש שלו כפרטי. אופן השימוש בטוויטר הוא סובייקטיבי וכמעט שאינו חושף את המשתמש לתוכן לא רצוי, מכיוון שהמשתמש בוחר מה לראות ואחרי מי לעקוב, על פי נושאי העניין שלו. למעשה, טוויטר יצר מציאות חדשה: כל אדם פרטי יכול להפוך לכתב חדשותי בו ברגע. בעקבות כך, טוויטר הינו פלטפורמת חדשות אינטרנטית המתעדכנת לעתים במהירות רבה יותר מכל שאר כלי התקשורת.

לסטודנטים, למשל המורה יכול לשלוח מבחן לתלמידים ולקבל מהם משוב.

גוגל פלוס (Google+)

רשת חברתית מקוונת המשלבת שירותים חברתיים קיימים של גוגל ומציגה גם שירותים חדשים. השימוש באתר מאפשר למשתמשים ליצור פרופיל ציבורי ו"רשימות חברים" שאליהם ניתן לשלוח הודעות ולשתף עמם מידע, תמונות וסרטונים.

דרופבוקס (Dropbox)

שירות המאפשר למשתמש לאחסן קבצים בשימוש במחשב ענן ולשתף עם אמצעי המדיה האחרים שלו ועם משתמשים אחרים באמצעות תיקייה משותפת. באופן זה השירות מאפשר למשתמשים באותו קובץ גישה לקובץ מכל מקום ומכל מכשיר נייד ומאפשר להם לעבוד במשותף על אותו מסמך מכל מקום. השירות מספק מענה לצורך בהתקן USB נייד ("דיסק און קי") ולבעיית גודל הקבצים בשליחת דואר אלקטרוני.

השטאג (#, Hashtag)

סימון או תיוג של מילת מפתח שמשמשים בה ברשתות חברתיות, שמאפשרת למשתמשים לחפש ולמצוא הודעות עם תוכן או נושא ספציפי. ההשטאג מסומן ב-# לפני המילה המתויגת.

ווב 2.0 (Web 2.0)

מונח המגדיר דור שני של שירותים ב-World Wide Web. לפי מונח זה, בעוד הדור הראשון של אתרי האינטרנט התמקד בתכנים שנוצרו על ידי מנהלי האתרים ושאפשרו תקשורת והשתתפות מוגבלת של הגולשים, הדור השני כולל אתרים ויישומי רשת המספקים פלטפורמה טכנולוגית לתוכן גולשים - יצירה ושיתוף של תכנים המועלים לרשת על ידי הגולשים עצמם. את עולם הווב 2.0 ניתן לאפיין כבעל רמה גבוהה של אקטיביות ושיתופיות בין בני האדם ליצירת קשרים חברתיים, לשיתוף בחוויות אנושיות, ליצירת מידע חדש והפצתו המהירה ולשיתוף פעולה. אלו מתבטאים בין היתר בהופעתן במהלך העשור הראשון של המאה ה-21 של רשתות חברתיות מקוונות, בלוגים, אתרי שיתוף קבצים, אתרים מבוססי טכנולוגיית ויקי ושימוש בתגיות.

וואטסאפ (WhatsApp)

אפליקציה להעברת מסרים מידיים, תמונות, קטעי וידאו וקול. האפליקציה זמינה עבור מערכות הפעלה רבות של מכשירים ניידים וניידים.

וורדפרס (WordPress)

פלטפורמה לניהול אתר או רשת אתרים המאפשרת ליצור כמה אתרים על אותה פלטפורמה ללא צורך בביצוע התקנות מרובות. וורדפרס מתאימה הן להפעלת בלוגים קטנים והן להפעלה של אתרי ענק. וורדפרס היא מערכת ניהול תוכן המאפשרת לעקוב אחר שינויי עריכה של טקסטים ומכילה מערכת תגובות מובנית, מערכת לניהול קובצי מדיה ועוד. במסגרת הוראה אקדמית היא מאפשרת לבנות אתר או בלוג כיתתי ולאחר מכן להעלות קישורים לאתרי אינטרנט הרלוונטיים לנושאי השיעורים, לנהל דיונים ולהעביר הנחיות למטלות הבית.

טלפון חכם (סמארטפון, Smartphone)

טלפון סלולרי המשלב יכולות טכנולוגיות מתקדמות כמו מעבד רב-עוצמה, כרטיס גרפי בעל יכולת הצגת תלת-ממד, מצלמה משוכללת, מכשיר איתור לוויני ומערכת הפעלה עצמאית אשר מסוגלת לעשות כל מה שמחשב אישי מסוגל ויותר. הטלפונים החכמים של ימינו הם מחשבים לכל דבר ועניין שניתן להתקין בהם יישומים מתקדמים, כמו שירותי הודעות, שירותים מבוססי מיקום, שירותי מולטימדיה ועוד.

טלפון סלולרי (Cellular/cell phone)

טלפון אלחוטי נייד - למעשה מכשיר רדיו דו-כיווני המסוגל לשדר ולקלוט בו-זמנית. ניתן להפעילו באזורים נרחבים בטכנולוגיה של תקשורת סלולרית, המתבססת על פרישת תחנות בסיס סלולריות במרחב ומיתוג אוטומטי של הטלפון לתחנת בסיס, באופן שהתקשורת תמשיך להיות רציפה גם בזמן מיתוג הטלפון בין תחנה לתחנה. השירות הבסיסי והעיקרי שלו הוא קיום שיחות טלפון ללא צורך בחיבור קווי, דבר המאפשר למשתמש ניידות וגמישות בשימוש. לשירות זה נוספו במהלך השנים שירותים רבים נוספים. כיום המכשיר הסלולרי אינו רק מכשיר טלפון אלא מחשב לכל דבר. טלפון סלולרי עם היכולות של זמננו נקרא טלפון חכם (סמארטפון).

יוטיוב (YouTube)

אתר אינטרנט המאפשר למשתמשים רשומים להעלות ולשתף סרטונים (וידאו קליפים, סרטוני וידאו, הרצאות וכו') ולצפות בהם. כל משתמש שגרשם יכול להעלות סרטונים לאתר, לדרג ולהגיב על סרטונים אחרים. ניתן לשבץ סרטונים מיוטיוב בקלות בבלוגים ובאתרי אינטרנט אחרים. באתר יש אפשרות לחיפוש פנימי הבנוי על מנוע החיפוש של גוגל.

לינקדאין (LinkedIn)

רשת חברתית מקוונת שנועדה ליצירת קשרים מקצועיים ועסקיים בין משתמשיה. הרשת מאפשרת למשתמשיה ליצור פרופיל אישי שבו הם יכולים להציג את ניסיונם המקצועי וליצור קשרים עם משתמשים אחרים כדי לקדם קשרים מקצועיים או עסקיים.

מדיה דיגיטלית^d (Digital media)

מדיה שבה המידע נשמר בצורה דיגיטלית, כלומר כאוסף של רשומות מספריות. לדוגמה: קובץ תמונה במחשב הוא מדיה דיגיטלית, אך סרט צילום אינו מדיה דיגיטלית. מדיה דיגיטלית מתייחסת לארבעה סוגים עיקריים: טקסט, תמונות, מוזיקה ווידאו. יתרונה של מדיה זו ביכולת האחסון הקומפקטי שלה, בטיפול בה בתוכנת מחשב, בחיבוריות פשוטה למחשב ללא צורך בכרטיס דגימה וביכולת שידור שלה ברשת האינטרנט וברשת מחשבים ביתית. לדוגמה, ויקיפדיה היא מדיה דיגיטלית של אנציקלופדיה, שבמקור הייתה מודפסת על ספרים.

את המדיה אפשר לראות (או לשמוע) במחשב עם תוכנה מתאימה (נגן מדיה), או במכשיר שהוא בעיקרו מחשב נייד עם תוכנה מתאימה (נגן מדיה נייד או אף בקולנוע ביתי).

מדיה חברתית (Social media)

כינוי פופולרי לשירותי אינטרנט המאפשרים לגולשים לתקשר d המילה מדיה היא רבים של המילה מדיום, אך השתרשה בעברית בצורת נקבה יחידה. בגיליון זה נקטנו בגישה של האקדמיה ללשון העברית והחלטנו שלא לפסול את השימוש במילה מדיה בצורת נקבה בגוף יחיד.

זה עם זה תוך שיתוף תכנים. המדיה החברתית היא מאבני היסוד של רוב 2.0 והפכה לכלי פופולרי ברחבי האינטרנט בעבור גולשים מרחבי העולם. המדיה החברתית עושה שימוש באמצעי תקשורת שהם חלק מתשתיות האינטרנט ואפשרו בפעם הראשונה לתקשר בין רבים לרבים. המדיה החברתית מאפשרת לכל אחד לשתף, לשוחח, ליצור קבוצות התארגנות למטרות שונות ולתאם (קבוצה שיוצרת משהו תחת מטרה כלשהי במאמץ משותף). היא מאפשרת תקשורת דו-כיוונית, מעבר מצריכת תוכן ליצירת תוכן, התארגנות קבוצות בעלות מנה משותף, נגישות מכל מקום ובכל זמן. אחת הסיבות לעליית קרנה של המדיה החברתית היא המחיר הזול של תיאום ושיתוף, המאפשר התארגנות קלה יותר ללא צורך בארגונים המקצועיים שעשו זאת בעבר.

פליקר (Flickr)

אתר אינטרנט המעניק שירות של שיתוף תמונות. השירות מאפשר לגולשיו לפתוח חשבון הכולל פרופיל משתמש וגלריית תמונות וקבצים. המשתמשים יכולים להעלות מספר גדול מאוד של תמונות וסרטונים לגלריה בחשבון ללא תשלום, או מספר בלתי מוגבל של תמונות וסרטונים בנפח תעבורה גבוה בחשבון בתשלום. הצילומים הדיגיטליים של המשתמשים יכולים להיות פרטיים (לצפיית המשתמש בלבד), חשופים למגוון מצומצם של משתמשי פליקר אחרים או חשופים לכול.

ריסרצ'גייט (ResearchGate)

רשת חברתית מקוונת עבור חוקרים ומדענים במגוון התחומים האקדמיים, שבה אפשר לשתף מאמרים, להציג שאלות, להשיב על שאלות ולמצוא עמיתים לשיתוף פעולה.

רשת חברתית מקוונת (Online social network)

פלטפורמה כגון אתר אינטרנט או אפליקציה סלולרית המשמשת לבניית קשרים חברתיים בין אנשים החולקים תחומי עניין, פעילויות משותפות, רקע משותף או היכרות מוקדמת מחוץ למרחב הווירטואלי. רשת חברתית מקוונת מורכבת מייצוג של כל משתמש (לרוב בדף פרופיל שלו), מהקשרים החברתיים שלו (כמו קישורים לדפי פרופיל של משתמשים אחרים) ומגוון של שירותים נוספים המשתנים מרשת חברתית מקוונת אחת לאחרת. הרשתות החברתיות המקוונות מאפשרות לשתף בתכנים שונים: טקסט, רעיונות, תמונות, וידאו, מוזיקה, רשומות, פעילויות, אירועים ותחומי עניין. רשתות אלו מייצרות אפשרויות חברתיות ועסקיות כגון מציאת עבודה, יצירת קשרים רומנטיים, שימור קשרים קיימים ופעילות פרסומית.

רשתות חברתיות מקוונות פופולריות ברחבי העולם הן פייסבוק, גוגל+, לינקדאין, אינסטגרם, פינטרסט, Vine, טאמבלר וטוויטר. בעבר הייתה פופולרית גם מייספייס, ובישראל היו פופולריים האתר חברה והאתר מקושרים.

תגיית (tag)

מילה או ביטוי המהווים מעין קוד או מילת מפתח המצורפת לאובייקט דיגיטלי כלשהו כמו אתר אינטרנט, תמונה או סרטון וידאו ומשמשים לתיאור התוכן שלו, וזאת שלא במסגרת מערכת מיון פורמלית. תגיית יכולה גם להגדיר נושא או תחום התעניינות, לדוגמה: קניות, אוכל, סירת מפרש וכו'. כך יכול המשתמש לגלות תכנים בנושא המבוקש בקלות רבה ולשתף אחרים בהקלדת תגיית זהה.